

Summary

An elongated disc-shaped mace head made of serpentinitised peridotite (Fig. 8) was found during a surface survey carried out in 2021 in 'Pod Újezdem' field (Česká cadastral area, Brno-Country District). The find is a polished artefact, most probably with a symbolic meaning, and dates to the period of the Linear Pottery culture.

Antonín Přichystal, Martin Culek

Dolní Věstonice (okr. Břeclav)

„Roviny“, parc. č. 1977/11.

Kultura s lineární keramikou, lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., př. č. 07/2023.

Lokalizace: WGS-84: 48.8849658N, 16.6380825E

Pracovníci Regionálního muzea v Mikulově, p. o., byli v minulém roce přivoláni k již probíhajícímu výkopovému pracím na stavbě rodinného domu na jihozápadním okraji intravilánu Dolních Věstonic. Větší část sklepa byla již vybagrována, v nedokončené stěně však byly zjištěny profily dvou zahloubených objektů, následně došlo k záchrannému výzkumu jejich zbylých částí. První jáma obsahovala lineární keramiku, mazanici a zooarcheologický materiál, ve druhém objektu se nacházela lengyelská keramika s ojedinělými stopami žlutočervené malby, dva kusy štípané industrie, mazanice a zooarcheologický materiál. Nově prozkoumané objekty se nachází mezi dvěma již dříve zkoumanými polohami s neolitickými nálezy, a to mezi bývalým kravínem (Kundera 1987) a šterkovnou n. p. Ingstav, poblíž bývalého toku řeky Dyje (Měřínský 1980).

Literatura

Kundera, L. 1987: Neolitische Funde bei Dolní Věstonice (Bez. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1984, 21.

Měřínský, Z. 1980: Pokračování záchranného výzkumu v nově šterkovně n. p. Ingstav u Dolních Věstonic (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1977, 108–109, tab. 11–16.

Summary

Two sunken features were excavated in connection with a family house construction in 'Roviny' field (Dolní Věstonice cadastral area, Břeclav District). One feature was dated to the Linear Pottery culture, and the second to the Lengyel culture.

Kristína Piačková, František Trampota

Fryšták (okr. Zlín)

„Židelně“.

Kultura s lineární keramikou. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.2937217N, 17.6249872E; 49.2944108N, 17.6251319E; 49.2942428N, 17.6272242E; 49.2936900N, 17.6268861E

V období od května do října roku 2022 provedlo Archeologické centrum Olomouc na stavbě R4901 Hulín–Fryšták záchranný archeologický výzkum lokality Fryšták 2 nacházející se v polní trati „Židelně“. Zkoumaná lokalita leží na západním okraji katastru Fryštáku a nejbližšími obcemi jsou Horní Lapač, vzdálený cca 0,95 km severozápadním směrem, a Žeranovice, vzdálené cca 1,35 km jihozápadním směrem. Nadmořská výška

lokality osciluje mezi 255 až 263,5 m. Lokalita se rozprostírá na západně orientovaném svahu kopce, na levém břehu potoka Židelná. Při dohledu během skrývky ornice zde byly objeveny stopy pravěkého osídlení. Během začistišťování plochy se zjistilo, že v trase dálnice leží neolitické sídliště kultury s lineární keramikou. Výzkumem na ploše o rozloze cca 1,2 ha bylo zachyceno 944 pravěkých objektů. Většinu z objektů představují sloupové jamky seskupené do pravidelných struktur reliktů dlouhých nadzemních domů. Půdorysy domů pravidelně doprovázely hliníky (stavebními jámami). Při výzkumu bylo zdokumentováno až 15 reliktů dlouhých domů. Přesný počet bude znám až po zpracování a vyhodnocení celkového plánu lokality. Domy, orientované S–J, sledovaly delší osou vrstevnicový průběh kopce. Ze záspů objektů byl vyzvednut standardní soubor artefaktů v podobě fragmentů keramiky, mazanice a kamenů. V menším počtu se podařilo získat také vzorky uhlíků a mezi ojedinělými nálezy se řadí zvířecí kosti. Keramický soubor není nikterak početný. Najdeme zde především střepy atypické, často špatně vypálené. Zdobené střepy pocházejí především z nádob šedé barvy, z jemně plavené hlíny. Zlomky nesou výzdobu rovných i meandrovitých rýh doprovázených notovou výzdobou. V kamenném inventáři najdeme broušenou industrii, reprezentovanou především sekerkami a kopytovitými klíny malých až středních rozměrů. Nechybí zde rovněž štípaná industrie, i když ani ta se zde nevyskytuje ve větším množství. Jedná se většinou o nepravidelné úštěpy, méně často o retušované čepelky. Litický inventář doplňují nálezy fragmentů zrnitěrek a brousící kamenné podložky menších rozměrů z jemnozrnné suroviny.

Na základě odkryté terénní situace můžeme konstatovat, že stavba dálnice prořezala severní část neolitického sídliště. Další nálezy lze dle všeho očekávat na neporušeném svahu kopce, jižně od dálnice, přibližně v pásu o šířce 100 m. Kromě neolitických nálezů byla v horní části svahu kopce objevena jedna větší a čtyři menší jamky, které byly na základě keramického materiálu datovány do starší doby železné (viz oddíl Doba železná).

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A northern part of the Linear Pottery settlement located in 'Židelně' field (Fryšták cadastral area, Zlín District) was investigated during a rescue excavation carried out in the route of the R 4901 Hulín–Fryšták motorway. A total of 944 archaeological features were uncovered, including post holes arranged in the pattern of longhouses (15 of which were identified to date). The final count of longhouses will be known when the overall plan of the site is made and subsequently assessed.

Arkadiusz Tajer

Horní Kounice (okr. Znojmo)

„Almužna“.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (neolit). Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u náleze.

Lokalizace: WGS-84: 49.0260233N, 16.1720144E

V poloze „Almužna“ na katastru Horních Kounic byla objevena nová pravěká lokalita. Situována je v nadmořské výšce cca 350 m, na širokém hřebetu se šterkovým podloží, ve kterém lze mj. identifikovat křemičitou zvětralínu serpentinitu (dále jen KZH) nebo křišťál, přechodné variety křemene až křišťálu

a výjimečně i záhnědu. Lokalita je velmi bohatá na výskyt štípané kamenné industrie, jen výjimečně byla nalezena také keramika a broušená kamenná industrie.

Kolekce štípané industrie sestává ze 465 kusů. Z rozboru byly vyloučeny suroviny bez známky opracování (některé kusy KZH a odrůdy křemene). V surovinovém spektru převažuje rohovec typu Krumlovský les, varieta II (cca 74 %), následuje křemičitá zvětralina serpentinitu (cca 24 %) a zbývající část souboru tvoří ostatní křišťál, přepálený silicit a patinované artefakty (viz oddíl Paleolit). Kolekce je velmi hrubotvará. Jader bylo zaznamenáno 48 kusů (KZH – 9 ks, křišťál – 2 ks, ostatní představuje rohovec typu Krumlovský les – dále nebude uváděno), a většina z nich je nepravidelná. Často se pak nacházejí v počáteční fázi těžby, čepelová jádra nejsou zastoupena vůbec. Soubor dále obsahuje 20 čepelí (KZH – 6 ks, křišťál – 1 ks), 375 ústěpů (KZH – 93 ks, 2 patinované, 3 přepálené). Nástroje čítají pouhých 4,3 %. Jedná se o sedm čepelí s příčnou retuší (KZH – 1 ks; vše bez lesku), 11 čepelových škrabadel (KZH – 3 ks), vrták a ústěp s laterální retuší.

Broušenou industrii zastupuje po surovinové stránce pouze metabazit typu Želešice – břitová část subtilního kopytovitého klínu s rovným ostrím, neurčitelný zlomek broušeného artefaktu a dva polotovary plochých sekerek. Kamennou industrii doplňují ještě nálezy dvou otloukačů z KZH.

Keramika je nepočetná a typologicky nevýrazná. Keramické těsto je písčité s příměsí křemene do velikosti 1 mm. Identifikovat se podařilo fragmenty misek s vyhnutým nebo zalomeným tvarem okraje. Samotné okraje jsou zaoblené, jeden je zúžený. Dále se zde vyskytují dvě drobná pásková ucha, dva fragmenty misky na nožce a jeden vysedlý výčnělek.

Předběžně lze analyzovaný povrchový soubor chronologicky zařadit do mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A new archaeological site was discovered in 'Almužna' field (Horní Kounice cadastral area, Znojmo District). The site is very rich in the chipped stone industry and can be preliminarily dated to the Moravian Painted Ware culture II.

Martin Kuča, Zdeněk Hájek

Hradčany (k. ú. Hradčany u Tišnova, okr. Brno-venkov)

„Černá pole“.

Kultura vypíchané keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -607708, -1145142; -607727, -1145188; -607643, -1145212; -607499, -1145285; -607553, -1145398; -607620, -1145241

Od června do října 2022 se uskutečnil v trati „Černá pole“ záchraný archeologický výzkum, který vyvolala výstavba obchvatu Čebína. Zkoumaná plocha se nacházela při jihovýchodním okraji katastru Hradčan u Tišnova a část zasahovala i do katastru sousední obce Senticce.

Lokalita je situovaná na mírném jižním svahu a přilehlém nízkém návrší. Zmíněný svah lemuje Čebínský potok a jeho pravo-
břežní bezejmenný přítok, který lokalitu a také prostor výzkumu

Obr. 9. Hradčany. Pohled na zkoumanou lokalitu od západu. Foto I. Čížmář.

Fig. 9. Hradčany. View of the excavation area from the west. Photo by I. Čížmář.

rozděluje na dvě části, které se z hlediska geologie, geomorfologie a archeologie značně liší (obr. 9). Naleziště je známé již od 80. let 20. století pod označením „K Čebínu“ (na k. ú. Hradčany u Tišnova; Doležel 1989). V západní části zkoumané plochy (k. ú. Hradčany u Tišnova) se pod cca 40–50 cm mocnou vrstvou ornice nacházelo podloží tvořené převážně písčitymi půdami. V jihovýchodní části výzkumu (k. ú. Senticce) přecházel svah do nivy Čebínského potoka. V geologickém podloží se střídaly písčité a písčito-jílovité půdy s erozními rýhami (deprese) vyplněnými jílovitým sedimentem. Celý prostor značně porušily inženýrské sítě a především hustá dvojfázová výstavba odvodňovacích kanálů (meliorace).

Zdaleka nejpočetnější typ objektu tvořily v obou zkoumaných částech lokality kúlové jámy. V ploše výzkumu se jich nacházelo několik stovek, nejvíce však v její jihovýchodní části. Zde se na několika písčitých vyvýšeninách vyskytovaly koncentrace desítek kúlových jam bez náznaku pravidelnosti. Téměř chyběly jakékoliv další archeologické struktury a datovatelný materiál. Vzhledem ke geologickému podkladu a hydrologické problematice místa lze usuzovat na nákolní charakter osídlení. Jde navíc o polykulturní lokalitu (osídlení z pozdní doby bronzové, viz oddíl Doba bronzová), a proto zde nebylo možné jednoznačně identifikovat vyšší struktury. V několika případech lze vysledovat alespoň náznak linií, které by mohly představovat relikt půdorysu dlouhého domu.

Obr. 10. Hradčany. Žlabovitý objekt neznámé funkce. Foto R. Bíško.

Fig. 10. Hradčany. A trough-shaped feature of unknown function. Photo by R. Bíško.